Ч. 19 (13.364). Львів, середа 24. січня 1934. Poeztowa oprata kaplacono ryczaltem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-28.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Київ столицею Радянської України.

МОСКВА, 23. I. ПАТ. Оголошено тут постанову Центрального Виконного Комітету Радянської України, на основі якої столиця тієї держави в осени ц. р. буде перенесена з Харкова до Києва.

Нові російські часописи на Україні.

У звязку зі зміною курсу супроти національного питання на Україні появилося останніми часами кілька великих часописів у російській мові. У Дніпропетровську (Катеринослав) став виходити часопис „Звезда“, в Харкові щоденник „Харковскій Работнік“.

„До Приятелів Радянського Союзу“.

В січневому числі „Інґліш Ревю“ (Льондон) появилася одна з найсильніших статтей про Радянщину. Автором її є знаний англійський журналіст Малколм Маґґериджь, який вісім місяців перебував на Радянщині і неодно бачив, чого інші не доглянули. Стаття — це наче отвертий лист до „Приятелів Радянського Союзу“.

„Хто ви є, дорогі Приятелі Радянського Союзу?“ — починає автор статтю — „Ви є пісю праведною меншістю, ви ті, що підтримують ідеали, ті, що осуджують всяку тиранію та несправедливість; ті, що обожають правду і свободу; пацифісти і святці, прихильники вільної любови, фільософи і соціялісти — словом, еліта й передня сторожа нації. Коли в Німеччині роблять кривду жидам, ви протестуєте... ви кажете, що кривди поневолених народів — це ваші власні кривди. А помимо того — і тут лежить ціла суть проблєми — ви гнете спину в порох перед диктатурою пролетаріяту, такою, яка в Росії повстала... Робите це помимо того, що диктатура пролетаріяту має дослівно всі ті прикмети, які ви так гаряче поборюєте в інших, у той час, коли ця сама диктатура дивиться з явною і нестриманою погордою і на вас і на все те, що ви заступаєте.

„Диктатура пролетаріяту є кровожадна й безстидна: висміває правду і свободу; є байдужа на страждання одиниць і цілих кляс чи громад... вона довела міліонове населення до такого вбожества й біди та безнадійности, які треба на власні очі побачити, щоби повірити. Помимо того всього, дорогі Приятелі Радянського Союзу, ви тупцюєте біля диктатури пролетаріяту з боязким підлещуванням, крутитеся біля неї, як пес біля падлини...“

Автор пятнує далі в незвичайно гострих словах Бернарда Шова, професора Гасклеї та інших, які сиплять Радянщині й диктатурі пролетаріяту похвали та признання.

„Я певний того, що навіть дітвак з народньої школи, з пересічною інтелігенцією, коли сяде на потяг і переїдеться з Москви через Україну, хочби навіть так, як і ви, в товаристві вірного свому панові провідника з „Інтуриста“, то заки доїде до Одеси, пізнає, що переїхався краєм, який не знає усміху, краєм виголоджених, де рільництво в упадку, а поля зарослі буряном, неорані; якого нещасне населення вимирає з голоду. А помимо того всього, ви, цвіт інтелігенції, автори книжок, редактори часописів... ви переїздите через Україну і повертаєтесь домів зі золотими байками про успішні колективні господарства та про щасливе, веселе, добре відживлене і клясово свідоме селянство...“

(УКБЮРО ЛЬОНДОН.)

Понад 100.000 українців вписали при конскрипції за словаків!

Статистичний уряд чсл. республики оголосив вислід конскрипції свого населення з 1930 року. На основі офіційних даних живе на Словаччині 95.359 українців, з того 4.280 не громадян. Від попередньої конскрипції з 1921 року зросло урядово українське населення всього на 5.4 проц., коли на Закарпатті (від ріки Ужа на схід) те саме населення зросло за той час на 20 проц. Коли взяти справжнє число нашого населення на Словаччині, то вийде, що **понад 100.000 душ, себто вище 50 проц., вписано до словаків.**

Причин цього невідрадного явища треба шукати не лише в тенденції словакізації, але також у недостачі національної свідомости українського населення, а **головно його інтелігенції.** Це вже дуже сумний обяв, коли ще нині, в 16. році істнування демократичних засад у Чехословаччині, **поважний відсоток нашої інтелігенції проголошується мадярами або словаками.**

Ювилей Товариства „Український Народний Дім“ у Чернівцях.

Дня 22. н. м. минуло 50 літ від оснування Т-ва „Український Нар. Дім“ у Чернівцях, що є власником дому з великою салею при вул. Петровича ч. 2. і дає приміщення цілій низці установ. У тому дні відбулося урочисте засідання виділу Т-ва враз із надзірною радою і заступниками, на якому рішено відсвяткувати цей ювилей по змозі якнайвеличавіше.

Українське Різдвяне Богослуження в Манчестері.

На Різдво прибув цього року до Манчестеру український катол. священик з Брукселі, о. Боский (Ван ден Босше) та відправив у неділю 7. н. м. святочне богослуження в церкві св. Чада для манчестерської української кольонії, яка в цілості зібралася, щоби привитати Різдво староринним українським звичаєм. На богослуженні було присутніх багато англійських гостей, яким наша церковна відправа і наші співи дуже подобались.

(Укбюро, Льондон.)

Чутка про нові соймові вибори.

У варшавських політичних колах кружить чутка, що в соймі буде зголошений конституційний проект п. Цара, який буде принятий більшістю голосів ББ.

Крім того, мають приняти повновласти для президента республики, щоби змінив виборчу ординацію. Теперішня соймова сесія має бути останньою, тому ще цього року треба надіятися на основі тієї ординації нових соймових виборів.

Японія студіює радянських сусідів.

Я звязку зі зростом напруження між Японією і Радянщиною звертає загальну увагу гостина японських офіцирів у малих надбалтійських державах. Японці подорожують особливо по Фінляндії та Естонії, студіюючи тамошні відносини. Зачувати, що естонський шеф генерального штабу відвідає з початком лютого Варшаву на гості польського генерального штабу.

Голод і преса.

(Кореспонденція з Женеви.)

Голодова катастрофа на Україні викликала найширший розголос у цілій світовій пресі. Коли сама протиголодова акція провадилась виключно під гуманітарними, добродійними гаслами, то в пресі голод на Україні освітлювано і з погляду політичного, соціяльного та національного. На цім тереві не бракувало часом і гострої полеміки між прихильниками московського уряду та його противниками. Досить зазначити на приклад ту бурю протестів та заперечень, яку викликала у Франції подорож Еріо на Україну та ціла його радянофільська кампанія за союзом із московським урядом. Голосно відбилась у французькій пресі і полеміка між проводником бельгійських соціялістів, Вандервельде та редактором „Журналь де Женев“, Бріке.

Покищо перша хвиля світового обурення проти винищування українського населення більшовиками при допомозі систематичного виголоджування минула, заінтересування українськими справами впало до звичайного рівня. До цього причинилися в деякій мірі і запевнення московського уряду, що коли голод на Україні й був, то по жнивах його рішучо нема. Ці запевнення не відповідають, розуміється, дійсности. Факти наведені в „Журналь де Женев“ у відповідь на твердження цього роду з боку Вандервельде відносяться до місяців вересня та жовтня і не полишають жадного сумніву відносно того, що голод у багатьох околицях Радянщини, а зокрема й на Україні та на Північнім Кавказі, лютує далі і по жнивах. Не є виключене, що він у деяких місцевостях зменшився, але на загал відомости з Радянської України не полишають найменшого сумніву відносно того, що нова голодова катастрофа протягом зими та весною неминуча. Свідчать посередньо про це і самі більшовицькі часописи, які хваляться, що колхозники подіставали по 3, по 5, по 8, а навіть по 12 кільоґрамів збіжа за день праці. Полишаючи під великим сумнівом повідомлення про високі, у всякім разі цілком виїмкові, норми, треба припустити, що при такій несамовитій нерівномірности оплати праці знайшлося багато колхозників, які заробили без порівнання менше того, що потрібно для виживлення їх родин до нових жнив.

Що українці мусять і будуть провадити акцію допомоги голодній Україні з напруженням усіх своїх сил не підлягає найменшому сумнівові і є само собою зрозуміле. Полишаючи тим часом обговорення гуманітарної акції допомоги голодній Україні, звертаю увагу на ствердження деяких провідників протиголодової акції, що найбільший успіх мала вона саме на політичнім тереві, до якого належить, очевидно, і пресова акція.

По жнивах минуло вже понад три місяці, наближається знов найбільше критична пора для українського населення, незабезпеченого збіжем. Наближається нова хвиля голодової катастрофи. Наступає й пора нового посилення української протиголодової акції на міжнароднім тереві. Від торічньої ріжниться вона тим, що тепер доводиться жадати не лише оборони для теперішніх жертв голоду на Україні, а й попередніх заходів проти нового жахливого поширення голодової катастрофи в найближчих місяцях.

При новій пресовій акції, яка як і ціла протиголодова акція, повинна бути очевидно зорґанізована як постійна, можемо користуватися вже досвідом минулого року. Знаємо наших приятелів і ворогів. Знаємо, що преса потребує і може подати як матеріял загально інтересний, як справу Европі не чужу, як таку, що дотикає її власну долю. Поруч із фактичним матеріялом, який українці по цей бік кордону повинні мати за всяку ціну, можемо сказати Европі і дещо, до чого вона, не маючи українського досвіду, власним розумом або взагалі не доходить, або доходить два, три роки пізніше від нас.

Ось наприклад, в українській літературі, а зокрема пресі, мало не від пятьох років досить загально відомо, що більшовизм це є лише вияв московського націоналізму. Тим часом в Европі до цього додумався, оскільки мені відомо, перший ґраф Куденгове-Калеґрі лише два роки тому, не обґрунтувавши цю тезу і не зробивши з неї потрібних інтернаціональних висновків. Голодова політика більшовиків на Україні не полишає тепер відносно національного характеру більшовизму найменшого сумніву.

Як висновок з першої тези було стверджено українською політичною думкою вже кілька років тому, що початку світової кризи треба шукати там, де вона осягла найбільший розвиток, виявившись у голодовій катастрофі та людоїдстві, отже в межах Радянського Союзу, перед усім на теренах поневолених націй. В Европіж звернув увагу на вплив більшовизму на розвиток світової кризи в минулім році голова „Союзу для боротьби проти III. Інтернаціоналу“, д-р Обер. Але ніяких льоґічних висновків з цього він зробити не міг, бо гадає, що не Москва кермує III. Інтернаціоналом, а навідворот ця „інтернаціональна“ орґанізація надуживає нещасливий російський нарід для своїх цілей.

Читальня, Кружок „Р. Ш.“, Кооператива,

що не передплачують „Діла“, кривдять себе і своїх членів, бо через те вони позбавлені інформацій з першого джерела. Якщо одній установі це не під силу, нехай запренумерує „Діло“ до спілки з другою. — Не сміє бути у нас народньої установи, яка не заабонувала би для своїх членів „Діла“!

Українського твердження, що про поборення світової кризи можна буде думати не раніше, аж Совітський Союз буде розложений на його складові національні частини, до недавна в Европі ніхто поважно брати не міг, а тепер можна прочитати в орґані Союзу Народів, що положення України є таким-же проклятям для XX. віку, як поділ Польщі був прокляттям для XIX. віку; що відокремлення Кавказу з його нафтою та марґанцем далоб Европі не лише величезний ринок збуту, а найбогатіше джерело сирівців. („Журн. де Жен.“ 9. I. 1934.).

Завданям української пресової акції у цім році повинноб стати: наближення значіння української політичної думки в Европі, хоч трохи до фактичного значіння сил української нації на сході Европи. Наше ідейне і політичне значіння в Европі далеко ще не дорівнює нашому фактичному значінню. Ми зробили і можемо зробити без порівнання більше, ніж маємо спроможність сказати. Тому так часто інші жнуть там, де ми сіяли, і беруть на свій рахунок те, що ми зробили.

Консолідація наших політичних ідей на міжнароднім тереві є пильним завданям і передумовою успішности нашої пресової акції. Ми маємо що сказати, а для нових, актуальних і життєвих думок, як бачимо з досвіду, місце находиться і в чужій пресі. Про свій інформаційний орґан в одній з світових мов, може завчасно говорити, до тогож є це питання детальне, технічне і передовсім фінансове.

Дуже потішаючим явищем є у всякім разі зріст нашої краєвої щоденної преси з початком цього року. Добре поставлена національна преса може служити джерелом вісток і для інтернаціональної преси, особливо, коли українці на чужині подбають про те. Голодова катастрофа поставила перед українською пресою величезні завдання і українська преса збільшивши свої розміри показує, що вона готова зробити все від неї залежне, щоби це завдання виконати. Тепер черга за українським громадянством в краю та на чужині підтримати свою краєву щоденну пресу.

М. Данько

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 24. СІЧНЯ 1934.

БАРБЕЙ Д'ОРЕВІЛІ. 8)

Кармазинова завіска.

Сами розумієте, чи міг я тоді обідати і чи міг брати участь у розмові моїх наївних господарів, що не підозрівали таємної та страшної драми, яка відбувалась під столом. Вони не помітили нічого, але могли щось помітити і я більше лякався за них, ніж за себе і за неї. Я мав іще чесність і спочутливість сімнадцятилітнього серця... Я казав сам собі: „чи вона безсоромна, чи божевільна?“ і дивився одним куточком очей на ту божевільну, що ні разу за весь обід не втратила, церемонійного виразу княжни і мала обличчя таке супокійне, якби нічого не знала про шалені герці своєї ноги на моїй нозі!

Мене більше вразило її нахабство, ніж безумство. Я перечитав чимало книжок, де не церемонились у поглядах на жіноцтво. Я мав виховання військової школи і бодай теоретично був справжнім льовелясом, як більшість молодих гарних хлопців, що вже поназривали досить цілунків з уст покоївок за дверима і на сходах. А проте цей досвід бентежив мою самовпевненість сімнацятилітка. Він видався мені сильнішим за все, що я читав і чув про природну брехливість жіноцтва, про те, як вони вміють за маскою ховати свої найсильніші та найглибші почування.

Подумайте лишень! Їй було 18 років, може і не було... Вона скінчила пансіон у вартість якого я не мав права сумніватись, знаючи, що його вибрала для своєї дитини порядна і побожна мати. Я навіть не пробував здати собі справи з поведінки цієї дівчини зіпсованої так страшенне рано. Ані в такому віці, в якому я був ані значно пізніше ми назагал не вважаємо за зіпсовану ту жінку, що з першого погляду кидається у наші обійми! Ми радніше схильні вважати це за природну річ і коли кажемо: „бідна жіночка!“ то таке спочування вже досить скромне. Я був несміливий, але не хотів бути дурнем. Такий-то вже великий французький принцип, що дозволяє робити все найгірше без докорів совісти.

Я не сумнівався в тому, що почування цієї дівчини до мене це-ж не кохання. Кохання не вживає таких безсоромних засобів і те, що я відчував при цьому теж не було ним... Та кохання чи ні... я бажав того, чим воно було!... Встаючи від столу, я вже був рішений. Рука тієї Альберти, про яку я не думав іще хвилину до того, заки вона мене вхопила, залишила в найглибшій глибині моєї істоти бажання сплестися з нею цілим тілом так, як посплітолися наші руки.

Я пішов нагору до своєї кімнати як божевільний. Трохи прохоловши від міркувань, став я думати, як маю гарненько „зав'язати інтригу“ з цією по чортівському зачіпливою дівчиною. Я знав приблизно, що вона ніколи не лишається сама без мами, що весь час шиє з нею при вікні в їдальні, що не має в місті приятельки, якаб до неї навідувалась та що виходить вона з дому тільки з мамою в неділю на ранішню відправу і на вечірню. Правда, що це не заохочувало?

Я починав каятись, що не прожив трохи довше з цими старими, до яких не ставився звисока, але з байдужою чемністю, як з людьми, що цікавлять нас дуже мало. При цьому казав я собі, що не можу тепер змінити свого відношення до них, щоб не виявити того, що хочу перед ними затаїти. Розмовляти потайки з Альбертою міг я хіба при зустрічі на сходах, коли йшов до кімнати або сходив униз, але на сходах могли нас побачити і почути...

Єдиний спосіб лишився мені в тому домі з таким урівноміреним життям і такому тісному, що один одного зачіпав ліктем: — це писати. Коли рука цієї сміливої дівчини вміла так добре найти мою руку під столом, то не сумнівався я, що візьме без вагання переданий їй листок. І я написав їй листа... Це був лист відповідний до обставин, благальний, з сильними і палкими словами, словами людини, що п'яна щастям після першого ковтка домагається другого.

Щоб передати лист, треба було чекати до завтрішнього обіду; це видалось мені задовго, та нарешті цей обід прийшов. Рука, що пекла мене від двацять чотирьох годин, не забула пошукати моєї під столом, як напередодні. Альберта найшла наомацьки мій лист і взяла його дуже зручно, як я передбачав. Та ось чого я не передбачав зовсім: вона з тим своєрідним байдужим виразом інфанти, що гордує всім довкола, засунула мій лист за корсет звичайним рухом розгладжуючи мережку і все те так природно і так швидко, що мати роздаючи зупу нахилена, нічого не помітила, а дурень батько щось мугикав під носом, думаючи про свою скрипку і взагалі нічого не бачив.

— Це вже така наша доля, чоловіків, капітане, — перебив я весело, бо мені здавалося, що його історія сходить на звичайну гарнізонову авантуру. — Послухайте!

(Продовження буде)

Українське шкільництво в цифрах.

Зміст промови пос. Д. Великановича у дискусії над буджетом міністерства освіти в дні 18. січня 1934 р.

ДОМАШНЄ НАВЧАННЯ.

Промовець обговорив всі трудноші, яких зазнає наше громадянство при організації домашнього навчання, виказав незаконність поступовання шкільної і адмінстраційної влади і доказував, що на основі закону нема найменшої причини до переслідування домашнього навчання. Замітна була заввага про два суперечні розпорядки в тій самій справі, а саме, як львівський інспектор орeченням з 21. квітня 1933. ч. 98. заборонив у Добрянах вести домашнє навчання тому, що ту роботу виконуватеме кваліфікована сила, а повітовий староста в Ніску розпорядком з 17. жовтня 1933. заборонив вести домашнє навчання в громаді Борки тому, що це навчання буде вести некваліфікована сила.

Далі промовець зазначив, що того роду відношення державних установ, польської преси і суспільности до образування української дітвори в рідній мові, мусіло принести такий вислід числа українських шкіл, який є тепер. А саме: з цифри 3.600 українських шкіл у межах Польщі в р. 1920. спадає українське народнє шкільництво в р. 1930-31 до цифри 123, між тим 5 на Волині та 2.974 польсько-українських шкіл, з того 516 у східних воєвідствах.

СЕРЕДНЄ ШКІЛЬНИЦТВО.

Обговорюючи цю ділянку шкільництва, ствердив промовець, що при новім устроєвім законі українці тратять близько 60 прц. стану посідання, а на те місце не одержують ніякого еквіваленту крім одної коедукаційної кляси при українській гімназії в Перемишлі і одної у Львові. Обговорює трудноші, які має селянська дітвора при переході до середніх шкіл, а це тому, що є ледви кілька шкіл другого ступня, з яких переходиться до ґімназії. Зокрема звернув увагу міністра на факт, що міські школи не приймають нашої дітвори до 5-ої і 6-ої кляси народніх шкіл, а головно українська школа ім. Шашкевича у Львові, цього права позбавлена. Порушує також справу ліцеїв, з українською викладовою мовою, які міністерство повинно в належній скількости після числа українського населення зорґанізувати. Порушив також справу шкільних програм і шкільних підручників для українських шкіл.

ФАХОВІ ШКОЛИ.

На фахові школи визначено в буджеті 14.736.580 зол. З тої цифри не піде ні один сотик на державне українське фахове шкільництво, а це тому, що взагалі нема ні одної української фахової школи. Промовець завважив, що при ухвалюванні переустрою шкільництва міністр освіти заявляв, що вкорочує теперішні гімназії тому, щоби спрямувати середню освіту на фахові студії. Тимчасом на цей рік преліміновується на 1.445.665 зол. менше, ніж у попередньому році. Вдаряє в очі факт, що на рільничі школи зменшено преліміяар на 1.100.000 зол. у порівнанні до 1932. р.

ВИСОКІ ШКОЛИ.

Справу буджету на високе шкільництво обговорює промовець під кутом двох питань:

1) Політики уряду в справі заложення українського університету у Львові,

2) Політики уряду до української академічної молоді.

У справі українського університету покликується на закон польського сойму з р. 1922 і подає всі інші мотиви, які промовляють за зорґанізуванням українського університету. Висказує негодування українського громадянства з того, що зі суми 28.885.420 зол., призначеної на високі школи, яких є у Польщі аж 14, а на яку то суму складаються і українські податкові платники, йде на українські високі студії ледви сума 63.490 зол.

УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЧНА МОЛОДЬ.

Промовець ствержує, що українській академічній молоді робиться величезні трудноші в приниманні на високі студії, головно на фахові виділи, відмовляється матеріяльної помочі, що більше, робиться трудноші навіть в орґанізаційній праці нашої молоді. Нпр. на львівському університеті не можна студентських орґанізацій називати українськими. На вискав міністра внутрішних справ п. Перацького немов би трудноші у здобуванні праці українській молоді повстали наслідком гіперпродукції інтеліґенції, наводить промовець цифри які є найкращою відповідю на неслушні твердження п. Перацького. Статистика з 1931-32 р. виказує, що в польських високих школах було разом 49.770 слухачів. По віроісповідному розподілі ті цифри виглядають так:

Римо-католиків	55.937
Жидів	8.982
Греко-католиків	*2.197*
Православних	1.098
Євангеликів	1.221
Решта інших.	

З наведених цифр бачимо, що колиб ми получили греко-католиків і православних, то це далоб ледви 1/3 того числа, яке дає кількість студентів-жидів.

Зокрема утрудняється нашому студентству студії на фахових виділах, а головно таких, як медицина, фармацевтика, ветеринарія, дентистика, техніка і т. п. Знову знаменними є цифри з тої ділянки, а саме:

в 1931 р. було у варшавській політехніці:

3.692 римо-кат., 468 жидів, *6 гр.-кат.*, 142 православних, 112 євангеликів.

В 1931 р. було у львівській політехніці:

2.299 римо-кат., 393 жидів, 342 гр.-кат. 85 православних, 64 євангеликів.

У шкільному році 1933-34 Президія Української Парляментарної Репрезентації зложила у міністерстві освіти меморіял у справі приймання українських студентів на фахові виділи. На це не одержали ми ніякої відповіді на письмі, а на ділі була ця відповідь у прийнятті такого числа студентів на медичні виділи:

у Львові 5 українців, в Кракові 2, у Варшаві 2 та у Познані 5 українців.

Ці цифри свідчать найкраще про політику університетських властей відносно української академічної молоді. Коли до того візьметься під розвагу ту обставину, що молодь по скінченні студій не може у ніякій державній установі, а навіть і в приватних польських підприємствах добитися варстату праці, то повстає питання: чи можна дивуватися, коли наша молодь кинена на долю безробіття, а до того ще й поліційних переслідувань хапається актів розпуки. Польська молодь навіть за границею має великі грошеві допомоги уряду, як нпр. на рік 1934-5 преліміновується 100,000 зол. допомоги для студіюючої університетської молоді в Данціґу. Натомісць українська молодь не лише за границею, але й в краю не може користуватися в належній кількости фондами, призначеними на допомогу молоді.

У буджетовім прелімінарі призначено суму 1.839.370 зол. на підпомагання наукових установ і наукової творчости, та 2.449.180 зол. на допомогу мистецтву. Одначе з тих поважних сум заледви 1.000 зол. місячно йде на допомогу Науковому Товариству ім. Шевченка у Львові.

—o—

Ще один здогад.

ЛЬОНДОН, 22. І. ПАТ. „Ню Кронікль“ довідується, що Німеччина у своїй відповіді на французький меморіял пропонує, щоб інші уряди теж брали участь в переговорах. Німецька відповідь має вказувати навіть на конечність, щоб уряди інших держав знали всі точки, щодо яких прийшло до зближення. Часопис думає, що це натяк на В. Британію

—o—

Японія готова до війни.

Новий японський військовий аташе в Нанкіні, Такагасі заявив, як повідомляють китайські часописи: Якщо Радянщина хоче війни, ми до неї готові. Війни не хочемо, але не можемо зголитись на радянську політику, що прямує до гегемонії на Далекому Сході та до збільшовизування Сходу.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 24. СІЧНЯ 1934.

М. ГАЛУШИНСЬКИЙ. 9)

З Українськими Січовими Стрільцями.

СПОМИНИ З РР. 1914—1915.

Важні питання. — Неясні форми організації У. С. С. — Тяжкі хмари.

І я з головою, повною неясних вражінь, не зискавши нічого для прояснення мого становища, а навпаки: маючи чимраз більше неясности за собою і перед собою, пішов на спочинок.

Все ж таки я не тратив надії, що чейже справу розясню, як тільки поговорю з передовими людьми, як д-р К. Л-ий і И. Е. Митрополит. Цеж доказана річ, що того роду справ не рішають ані наради, ані засідання. Ті останні потрібні для збагнення людських думок, вони ставлять директиви, визначують лінію роботі, але головну основу творять одиниці. І це мене почасти успокоїло, тимбільше, що розпукою ані безрадністю ще ніколи ніхто нічого не осягнув. А навіть у найтяжчих хвилинах не треба тратити духа, лише ясним оком міряти глибину пропасти і старатися, не зважаючи на все, привести справу до ладу.

А ті питання, які потребували якнайскорше прояснення і які творили для мене ту опору для дальшої діяльности, були такі: Мене іменував ЗУР. командантом УСС. Одначе та номінація має лише якусь внутрішню силу, у нутрі самого звязку УСС. Назовні не дає вона нічого. А саме того було мені доконче потрібно. У взаєминах з орґанами військової влади я не смів бути дальше поручником, я мусів стати на такім військовім щаблі, щоби мої взаємини з тими органами були улекшені. Річ була тут не в моїй особистій амбіції, тут головну ролю відгравало те, щоби справа, яку мені прийдеться заступати, лише на тім зискувала.

Відтак форми самої організації були дуже неясні. Вже три тижні минали від видання поклику ЗУР. до українського народу. За той час наплинули лише у сам Львів близько дві тисячі добровольців. А з інших міст Сх. Галичини надходили вісти, що всюди зголошується поважне число добровольців, яке точно означити було годі, але по всякій імовірности воно мусіло доходити також до висоти двох-трьох тисяч. Вже те саме, що стільки тисяч людей не находиться у кріпкім, здисциплінованім звязку, робило велику шкоду; найліпше це було пізнати у Львові. А вже після цілоденного мого побуту я бачив, що з тими силами, якими розпоряджаю, нічого не зроблю. Цілий підстаршинський матеріял, а також і нижчі старшинські чини треба було вишколовати. Вибір на око не вистарчав, а навіть міг посіяти лихі наслідки. Кандидатів на вищі чини було кількох; вонiж себе назвали вже відразу „Ген. Штабом“, без огляду на те, що починаючи від команданта і його заступника, а кінчаючи на інтенданті, кожний з нас мало що із свого діла розумів.

А коли так стояла справа у Львові, то вона мусіла далеко гірше представлятись на провінції, де навіть і тих кількох сил не було, а все опиралося лише на людях доброї волі, які не мали ані потрібної вправи, ані не представляли із себе таких, щоби могли ставити чоло перешкодам та усувати їх там, де того треба було. А чейже знаю, що адміністраційна влада і її органи, жандармерія, утруднювали дуже добровольчий рух до УСС. Що спроваджувати всіх стрільців до Львова не було вказаною річчю, це було ясне. Треба було перевести відповідний розділ місцевостей, які творили би рід запасних курінів, де можна було вишколювати мужву, а опісля вишколену висилати туди, де покажеться потреба. Ця акція була на дуже широку скалю. А тут надтягали великі тяжкі хмари з усіх сторін. З краю надходили тривожні вісти про наступи москалів. Повставало питання, чи вдасться зупинити ту наваду. А як не вдасться, що зробити із зібраними по містах Сх. Галичини добровольцями. Треба конечно було їх забрати і десь у безпечному місці примістити. А на те все треба зараз зарядження. Треба приказу, який видавала би сильна рука з повним правом до того, з широкою повновласністю і можливістю користуватися усіми засобами модерної техніки.

Приступаючи до тої справи, вертаю мимовільно до першої точки, тобто до того, що особа команданта мусить бути вивінована зараз усім тим, що характеризує команданта у правдивому значінні того слова.

(Продовження буде.)

Коли православна церква діждеться унормування правних відносин.

З ПРОМОВИ ПОСЛА СЕРГІЯ ХРУЦЬКОГО НА БУДЖЕТОВІЙ КОМІСІЇ СОЙМУ 18. Ц. М.

МІСТЕРІЇ З СОБОРОМ.

Дня 31. травня 1930 був оголошений голосний декрет Президента про скликання Собору. Від того часу лише половина комісій Передсоборного Зібрання розпочала свою працю, а друга половина, і то комісій найважніщих, взагалі ще не була скликана. Замісць Передсоборного Зібрання приготуванням Собору зайналася мішана комісія у складі трьох православних єрархів і трьох світських державних достойників. Очевидно, могла працювати й така комісія порозуміння, але вона не могла заступити Передсоборного Зібрання. Сутнім предметом її нарад повинна була бути справа матеріяльного і правного положення православної церкви. Однак та комісія зайнялася насамперед дуже ревно справою канонічного устрою православної церкви, до чого в ніякому разі не є покликані світські достойники римо-католицького віроісповідання. Тільки в останніх часах приступили до справи матеріяльного і правного положення церкви. І тут відразу праця комісії застрягла.

КУЛІСИ ПОЛЬСЬКОЇ ПРЕСОВОЇ КАМПАНІЇ ПРОТИ ПРАВОСЛАВНИХ ВІДНОСИН.

Справа маєткового положення Церкви викликала пристрасні суперечки внутрі комісії порозуміння і — на жаль — перенеслася поза терен тої комісії. Урядова сторона вхопилася у тому спорі аргументу пресії. Оце в травні 1933 несподівано, ні сіло ні пало, ціла проурядова преса розпочала гостру атаку на митрополію з приводу її русифікаторської політики, хоча саме урядові чинники підтримують російський елемент у Православній Церкві.

ХТО АРАНЖУВАВ ПОЧАЇВСЬКУ ДЕМОНСТРАЦІЮ?

Пізніше заараанжовано головні почаївські події, користаючи з промаху церковних властей, що хотіли повторити на Волині ювилейні церемонії на честь митрополита Дениса. Однак тут не є місце для оцінювання ходів церковної єрархії, зате моїм обовязком (казав пос. Хруцький) є схарактеризувати ролю уряду в почаївській демонстрації. Мушу підкреслити, що відповідальність за почаївську демонстрацію паде на уряд. Бо ніколи без згоди урядових чинників посол Певний і його товариші не відважились би заініціювати ту демонстрацію та іншою також булаб поведінка поліції підчас самої демонстрації. Не буду аналізувати почаївських подій, однак мушу зазначити їх основну рису: можна зрозуміти й навіть оправдати виступ українських мас, які подекуди були спровоковані до виступу церковними чинниками, а проте годі заперечити, що почаївська демонстрація мала знамена бунтівничо-анархічного виступу. Прошу уявити собі, що щось подібне сталося — скажемо — на Ясній Горі і то при участі в аранжуванні такої демонстрації царського уряду. Якби панове тоді реагували на подібні речі? Однак п. прем'єр не вагався покликатись на почаївську демонстрацію в своїм листі до митрополита Дениса, в якому домагався призначити окремого епископа для волинської дієцезії. Мені здається, що для полагодження цієї останньої справи рішуче непотрібною була почаївська демонстрація: істнує теж же постанова св. Синоду про обсаду тої катедри, а що найважніще — ту справу розвязує в ясний спосіб канонічне право. Колиж уряд хотів покликатись на волю населення, то істнує для цього легальна дорога. Не кажучи вже про Собор, — можна було скликати для тої ціли епархіяльне зібрання волинської епархії з участю світських (мирян). А проте уряд зволив піти революційною дорогою, використовуючи вправді невдоволення українських мас з русифікаторської політики епископату, але явно підважуючи авторитет церковної влади. Тому, коли зважити, що той виступ був цілком зайвий, мимохіть насувається підозріння, чи метою почаївської демонстрації не було внести зародки анархії й деморалізації в українське громадянство. Крім того уряд використовує почаївську демонстрацію для відволікання справи скликання Собору.

СПРАВА ПРАВОСЛАВНИХ РОЗВОДІВ.

Минувся Почаїв, але урядові чинники не вгавають дальше підважувати авторитет церковної влади. На сторінках польської преси як морський вуж тягнеться справа розводів, що їх дає православна консисторія, при чому характер православних заміток приймає щораз більше фантастичного змісту. Читали ми пр. недавно про поставлення деяких православних епископів у стан обвинувачення. Я не займався би довше тою справою, колиб не факт, що й прокураторські власти звернули на неї увагу. Як відомо, прокуратор у цих днях опечатав усі розводові справи у варшавській консисторії. Не буду казати про найбільш невідповідну поведінку п. прокуратора при тій нагоді. Хочу тільки з'ясувати дещо справу розводів з правного погляду, тому, що в польському католицькому громадянстві устійнюється переконання, що в цій справі діються якісь горендальні речі. Отже мушу ствердити, що Православна Церква дає розводи в границях своєї канонічної компетенції і на підставі обовязуючого в Польщі подружого права з 1836 року. Для точности слід спростувати нічим неоправдане твердження, наче закон про подруже право з 1836 р. не був польським національним законом, лише був накинений чужими чинниками. Відома річ, що саме польське католицьке духовенство при кодифікації національного права Варшавського Князівства домагалося скасувати кодекс Наполеона, що вводив цивільне вінчання та розвязування подружжа. Отже закон з 1836 р. був побідою польського римо-католицького епископату. Однак часи змінюються і нині римо-католицький епископат поборює закон з 1836 р. Порушуючи моральну сторінку справи розводів, польські духовно-католицькі сфери покликуються звичайно на засаду нерозривности подружого стану. Однак треба підкреслити, що римо-католицька Церква часто сама також розвязує подружжа православних, коли чоловік або жінка перейшла на католицизм, хоча це тіється проти засади нерозривности подружжя та хоча нема для такого розводу ніякої правної підстави. Колиж це робить римо-католицький епископат, то видно не признає важности самої Тайни подружжя, наданої Прав. Церквою. І хоча розводи, які дає польська Римо-Кат. Церква, спираються на тій образливій для православних і безпідставній засаді непризнавання правосл. подруж, то проте ніхто з православних ніколи не атакував цілої Римо-Катол. Церкви за ті розводи. Тому дуже дивними є атаки польсько-католицької сторони, а вже цілком незрозумілим є становище урядових чинників у цій справі. У світлі тих фактів не можна опертися твердженню, що справа розводів, висунена в останніх часах, зміряє до обмеження канонічної і правної компетенції Православної Церкви і є новою ланкою у ланцюзі репресійних засобів супроти Православної Церкви..

БЛИЗЬКО 60.000 ДІТЕЙ БЕЗ НАУКИ РЕЛІГІЇ.

...Вичисляючи репресійні засоби, стосовані супроти духовенства, треба згадати невиплачування дотацій та справу катехитури. Немилим собі священикам старости не виплачують дотацій або грозять їм їх відібранням. Зате священикам, які на жаль є на службі адміністрації, дають дотації у довільній висоті... Щодо справи катехитури, то всупереч обовязуючому законові з 1926 року шкільні інспектори відмовляють права вчити релігії всім неетатовим священикам, покликуючись на неістнуюче розпорядження міністерства, тому 5.948 православних дітей на Холмщині не дістає цілком у народніх школах на Холмщині науки релігії.

ПРАВОСЛАВНІ МОЛИТВИ У ПОЛЬСЬКІЙ МОВІ.

Для яких цілей усе це робиться? Цей натиск має на меті з одного боку видобути від православних властей уступки в справі матеріяльного і правного положення Прав. Церкви у будучім статуті Прав. Церкви. З другого боку урядові чинники хотять ще сильніше, ніж досі, узалежнити від себе прав. духовенство для польонізаційних цілей. В останніх часах ми є свідками небувалого підсилення тої польонізаційної акції. Всупереч 18 ст. „Тимчасових приписів" з 1922 р., яка передбачує, що релігія мусить бути викладана у рідній мові учнів, адміністраційні і шкільні власти, головно на Холмщині і Поліссі, явно вимагають від духовенства, щоби воно вчило правосл. релігії у нар. школах по польськи. З тою метою на Холмщині управителі шкіл роздали учням безплатно польські підручники до науки православної релігії.

Що більше: **православну дітвору змушують говорити у школі щоденно польсько католицькі молитви**, у державні свята ведуть православних дітей обовязково до костелів, а буває таке, що навчання правосл. релігії духовниками поза школою, в домах молитви або приватних домах, кваліфікується як „нелегальні збори". Недавно адміністраційні власти у грубешівськім повіті домагали від духовенства, щоби говорило проповіді по польськи. А що ліський і новгородський воєводи зажадали, щоби ціле внутрішне урядування у Правосл. Церкві велося по польськи. Врешті у Студії православної теольогії у Варшаві, де виклади йдуть і так виключно по польськи, є посади для ріжних національностей: москалів, греків, грузинів, румунів і поляків, тільки для українців там місця нема, хоча вони творять 70 відс. загалу вірних Правосл. Церкви. Семинарі у Кремінці й Вильні віддавна зутраквізовані, хоч поляків у них нема.

НАТИСК НА СВОБОДУ СОВІСТИ.

Натиск на нижчі церковні власти й православне духовенство йде в парі з натиском у ділянці свободи совісти вірних. Число 55 збурених святинь побільшується. Карають теж людей, що будують доми молитви, а самі доми руйнують. Священиків саджають до спільних келій. Служу п. міністрові фотографіями. 161 церков на Холмщині є в руках римо-католиків та 104 церков стоїть дальше зачиненими. В городі зачиненої церкви в Білостоці уладжено „люна-парк". Служу фотографією...

Вже 15 літ минуло від повстання польської держави, вже всі інші віроісповідання мають свої статути, одна Православна Церква є дальше позбавлена свого церковного майна і правно узалежнена від державної адміністрації та востаннє переживає небувалий польонізаційний натиск. Коли це скінчиться?!...

Розбройна конференція не збереться.

Предсідник розбройної конференції Гендерсон оголосив комунікат, в якому сказано, що з огляду на розбіжність поглядів інтересованих держав президія конференції рішила, що держави мають старатися зменшити цю розбіжність дипльоматичним шляхом. Про вислід своїх переговорів мають повідомити предсідника конференції до 10. лютого, після чого буде визначений речинець скликання президії, щоби приняти відповідні рішення.

З політичних кол зачувати, що якби до того часу дипльоматичні переговори вияснили так або сяк ситуацію, то президія збереться 20 лютого, щоби приготовити праці головної комісії. Англійські кола, які мають надію, що французько-німецькі розмови доведуть до якогось успіху, уважають визначення якогонебудь речинця передчасним і невказаним. Зате у французьких колах оцінюють перспективи розмов менше оптимістично і думають, що небаром треба буде вернутись до Женеви й продовжувати конференцію без Німеччини.

—o—

Мала Антанта радить.

ЗАГРЕБ, 23. I. ПАТ. Сьогодні розпочалися тут наради постійної ради Мал. Антанти. Преса присвячує нарадам передовиці, в яких підкреслює значіння конференції з огляду на поважні справи з міжнародньої політики, що находяться на денному порядку.

ЗАГРЕБ, 23. I. Вчора приїхали сюди румунський міністер Тітулеску і чехословацький міністер Бенеш, повитані на двірці югославянським міністром Евтічем.

—o—

Мусоліні про жовту небезпеку.

„Пополо д'Італія" приніс статтю Мусоліні п. н. „Далекий світ". Автор покликується на промову Літвінова, виголошену 29. грудня м. р. в Москві, де радянський комісар закордонних справ бив на трівогу з приводу ситуації на Далекому Сході і в Німеччині і пише, що будучність білої раси на Далекому Сході та дальша доля Тихого Океану залежить від ролі, яку гратиме в майбутньому Китай. Мусоліні ставить тезу китайсько-японського порозуміння, спрямованого одночасно проти Европи та Америки. Стверджуючи, що схід наблизився до нас дуже швидко і стався для нас поважною загрозою, автор висуває із забуття тезу „жовтої небезпеки", яка сьогодні виглядає менше грізною, ніж кілька десяток літ тому, і кінчить заявою, що співпраця великих держав білого Заходу може усувати ту небезпеку, якщо дасться погодити ріжні типи цивілізації. На думку автора Рим може згодитися на що завгодно, як не дозволив у минулому тисячеліттi.

—o—

З ЖИТТЯ НАШИХ УСТАНОВ.

Загальні Збори Українського Лікарського Товариства.

Збори відбулися 20. І. при участи 45 членів (в тім лише 3 з провінції). Зі звіту голови д-ра Бурачинського, довідалися приявні, що в мин. році вступило до товариства 42 нових членів так, що т-во має їх тепер 299, але все таки ще біля 20 проц. наших лікарів не уважає своїм обовязком належати до своєї станової організації. В мин. році почала діяльність перша філія У. Л. Т. в Коломиї, що під проводом д-ра Козакевича розвинула широку діяльність. Виділ поробив заходи для творення дальших філій і тісніших звязків з провінціональними лікарями. Їх лучниками з головним виділом мають бути мужі довіря, вибрані зпоміж лікарів у більших провінціональних центрах. Виділ старався облекшувати молодим лікарям вишукувати місця осідку і покликав до життя комісію посередництва праці, яка давала поради тим, що її у неї шукали. Найважнішою справою мин. року був 4. зїзд українських лікарів і природників, що відбувся 6. і 7. V. і пройшов, як на наші відносини дуже добре. Вже в нагоди зїзду почалися живіші звязки У. Л. Т. з закордонними лікарями. Опісля їх поширено дальше в першу чергу на Чехословаччину, в якій працює спілка українських лікарів зі **150 членами** (!) і на Румунію, де живе наших лікарів біля 50. З нагоди гостини д-ра Оробка з Едмонту в Канаді осінню 1933 р. навязано зносини з нашими лікарами в Америці, яких там живе коло 50. Ці звязки має підтримувати головно Лікарський Вістник, що мин. року перший раз виходив правильно квартально. Число І. Л. В. на рік 1934. появилося якраз перед зборами. Для побудження ширшого загалу лікарів до наукової роботи назначив Виділ премію за наукові праці в сумі 200 зол. Нагороджені праці мають бути відчитані на святочному засіданні У. Л. Т., влаштованому щорічно для вшанування памяти пок. д-ра І. Курівця в річницю його смерти (13. V.). Речинець надсилання праць визначений до 31. III. ц. р. Ділових сходин (що суботи) було в мин. році 35, на яких виголошено наукових відчитів 18, демонстрацій, рефератів про станові справи і звітів разом 48. Другою ділянкою, на яку звертав Виділ багато уваги, була громадянська праця по ріжних установах. Як відрадний факт треба повитати створення Ради Суспільної Опіки, що має у цьому році перемінитися у статутове товариство. З природи річи головну працю будуть у ньому вести лікарі так само, як у Народній Лічниці, в Українському Гігієнічному Т-ві і Порадні дітей Т-ва Охорони Молоді. Не менше відповідальну працю мають лікарі в Т-ві Вак. Осель, Захоронок, Порадні для вибору звання і психотехнічній Рідної Школи та при Кружках Батьків ріжних шкіл. У. Л. Т. приступило також до комітету для поборювання голоду на Радянській Україні. В дні жалоби (29. X.) улаштував Виділ окремі сходини з відповідним рефератом д-ра Кордюка.

Заступники У. Л. Т., що були членами управи Лікарської Палати (2 на 18) старалися по змозі заступати інтереси українських лікарів. Не повелося лише Виділові розбудувати, засновану перед 2-а роками кредитово-допомогову кооперативу „Лік. Самопоміч", до якої належить на жаль лише 10 проц. українських лікарів у Польщі. З касового звіту виходить, що лише 40 проц. членів вивязувалося зі своїх обовязків.

По уділенні абсолюторії вибрано однодушно новий виділ, що уконституувався як слідує: голова **д-р Л. Максимонько**, заст. голови **д-р О. Подолинський**, секретар **д-р Ю. Кордюк**, касієр **д-р В. Кашубинський**, бібліотекар **д-р В. Щуровський**, господар **д-р О. Сімович**, члени виділу: **д-р Кархут, д-р Коренець, д-р Коржинський, д-р Логаза, д-р Любчак, д-р Нагляк і д-р Панкевич**; членами контрольної комісії стали: **д-р Т. Бурачинський, д-р Я. Криштальська і д-р М. Музика.**

Вкінці поручено новому Виділові вже заздалегідь поробити заходи для святкування 25-літнього ювилею У. Л. Т., що припадає на 1935 рік. Врешті дискутовано широко над тяжким положенням лікарів у звязку з загальною крізою. При тому підчеркнено, що наше громадянство ставить до наших лікарів дуже великі вимоги, які наші лікарі виповнюють так, як може ніде інде. Зате велика частина громадянства не старається підтримувати своїх лікарів всупереч гаслові Свій до свого. В тому напрямі припоручено новому Виділові енергійно зайнятися цією справою: рішено, щоби Виділ не вагався пятнувати і публично поодинокі особи та установи, що все ще стають клієнтами радше чужих лікарів ніж своїх.

Недоцільний експеримент.

Дня 22-го ц. м. помістив „Новий Час" статтю п. з. „Наше правописне обличчя", де подав до відома своїм читачам справді сензаційну вістку. Ця вістка — зміна правопису. Редакція „Нового Часу" хоче під гарним гаслом „для одного народу одна літературна мова й один правопис" завести апостроф і транскрипцію у чужих словах „ле" замісць „ле", (білет, делегат) далі „філологія", „телеграма", „філософія" і багато інших слів, що досі в нас не прийнялись.

Ми мали вже нераз нагоду зазначувати своє становище у правописній справі. Стоючи віддавна на тому, що ми повинні яко мога *вирівняти спільну літературну мову*, одночасно виступили кілька літ тому проти нового правопису, затвердженого харківським комісаріятом освіти, із двох дуже важних причин: 1. тому, що він для нас непридатний із практичних мотивів, себто не можна його вивчити ні поширити, 2. тому, що він має силу помилок і непередуманих, наоспіх зібраних правил, що доводять до прикрих непорозумінь.

Нині, коли харківський правопис зазнав нових змін і викидає букву „ґ", заступаючи її буквою „г", коли викидає „ля", „лю", „льо" у словах негрецького походження отже пише „лямпа", „блуза", „лупа" (зам. люпа), „лос" (зам. льос) до попередніх мотивів прийшов іще новий і плутанина збільшується. Гадаємо, що кількалітній досвід із виданнями Наук. Т-ва ім. Шевченка повинен був переконати наше громадянство безсумнівно: *те, чого не всилі були вивчити фільольоги, не вивчать теж неспеціялісти.* Ми глибоко переконані, що реформа, введена „Новим Часом", полягає на якомусь непорозумінні; навіть зачуваємо, що її ввів на власну руку коректор. Транскрипція чужих слів за харківським зразком насуває для галичан такі трудноші, що з них сам провідник такої „одноцільности" не зможе виплутатись.

Далі у гарному гаслі „Н. Ч." на першому місці стоїть літературна мова і саме від цієї мови, а не правопису, треба зачинати реформу. А тимчасом у згаданій статті „Н. Часу" находимо вже в перших словах такі квітки, як „йдучи на встрічу (!)", а в статті з дня 22-го п. з. „Чи сліпець може видіти очима вмерлого" просто жахливі дивогляди ще передпотопної формації, як „сейчас", „по перетяттю", або фразу „проблема перещіплювання очей з одного звіряти на другого *скінчилася доказом неможливости чужозріння!*" Спершу треба виправляти мову та стиль, а потім уже прикрашувати слова апострофом на доказ неможливости чужозріння".

Це значить попросту виливати дитину з водою і то водою досить брудною.

До цієї справи вернемось іще в окремій фаховій студії.

Німецька небезпека для Франції.

ПАРИЖ, 22. І. ПАТ. Голова радикальної лівиці, б. міністр Шапделен, виголосив на бенкеті б. комбатантів промову, в якій звернув увагу на німецьку небезпеку. По другім боці Рену, говорив він, німецькі фабрики працюють без перерви цілий день і ніч, на три зміни робітників. Як перед 1914 р. питають нас: „Звідки Німеччина возьме гроші на ведення війни?" А забувають на те, що Німеччина має зрівноважений буджет і додатне торговельне сальдо, а це при відповідній маніпуляції грішми позволяє їм зменшити внутрішні довги. Забувається також, що поза звичайним військовим буджетом у висоті 2 міліярдів франків кожна союзна держава Німеччини має укриті у своїх буджетах видатки на військові цілі. Крім того є надзвичайний буджет Німеччини в сумі 5 міліярдів, з якого уряд Німеччини може черпати повними руками на військові цілі.

З відчитової салі.

ВИКЛАД О. Д-РА Г. КОСТЕЛЬНИКА.

В дальшій черзі академічних викладів влаштованих Українським Богословським Т-вом відбувся дня 21. ц. м. в год. 6. веч. в салі „Бесіди" виклад о. д-ра Г. Костельника на тему „Людина і звірина".

Прелеґент застановився над самою істотою людини та з питомою собі красорічивістю і залізною льоґікою широко обговорив теорію Дарвіна, виказуючи всю її нестійність у світлі сьогоднішньої науки.

Саля, яких 150 людей, дуже цікаво прислухувалася до реферату прелеґента, нагороджуючи його по скінченні бурхливими оплесками. (а)

—o—

По широкому світі.

— Туреччина і Радянщина підписали умову в справі признання Туреччині кредиту в сумі 8 міл. долярів золотом. Кредит буде вжитий на закупно машин до опромисловлення краю.

— В Мадриді розпочався масовий процес проти військових повстанців, що взяли участь в революції ґен. Сан Хурія літом 1932 р.

— Китайські урядові літаки збомбардували місто Тіян-шав, куди схоронилися повстанці. Досі стверджено 20 убитих і 50 тяжко ранених.

—o—

ДИМІСІЯ ҐЕН. АРАКІ.

ЛЬОНДОН, 23. І. ПАТ. З Токіо повідомляють, що японський міністер війни ґен. Аракі зрікся наслідком недуги свого становища. Ґен. Аракі має 57 років і є прихильником війни з Радянщиною. В добре поінформованих колах уважають димісію ґен. Аракі політичним актом.

Уступаючи зі свого становища ґен. Аракі поручив японському урядові на свого наслідника ґен. Гаяші, головного інспектора військового шкільництва.

Спалили 2.200 жертв землетрусу.

Із Музафарпуру повідомляють: Вантажними автами привезли 1100 жертв землетрусу, щоби згідно з індійським ритуалом спалити на кострі. Стількиж спалили найближчі свояки. Під звалищами є ще сотки трупів.

На основі останніх вісток з Індій місто Непаль наслідком землетрусу лежить ціле в руїнах. Знищені прастарі індійські святині і палати магараджі. Із загального числа 80.000 мешканців половина втратила життя. Частина долини, в якій лежить місто, залляла вода, творячи велике озеро. В Мацафарту згинуло 3.000 людей. В місті Дарбанґа число жертв переходить тисячу.

Останній землетрус є найбільшою того роду катастрофою в історії Індій і потягне за собою великі зміни в буджеті за цей рік. Видатки на відбудову знищених теренів будуть величезні і тому надія на зменшення податків знівечена. Віцекороль Індій льорд Велінгтон створив спеціяльний запомоговий фонд для жертв катастрофи.

Добутий у місяці січні дохід з коляди, щедрівки, збірки, забав і ріжних імпрез треба віддати на поширення діяльности „Рідної Школи".

Щоденний звязок зі світом.

Хочете мати щоденний звязок зі світом навіть на далекій, глухій провінції? Хочете мати щодня докладні інформації про все, що у нас і в широкому світі діється? Хочете бодай у пресово-інформаційній ділянці жити життям інтелігентної, культурної людини заходу?

Якщо так, то поможіть нам поставити „Діло" на такій висоті, аби воно могло відповісти вкслід усім вимогам і вдоволити всіх своїх читачів. А поможете точною присилкою передплати і приєднуванням нових абонентів. Тільки не відкладайте цього на пізніше!

—o—

Закордонна політика СРСР.

ВІДКАЗУЄ НА НІМЕЧЧИНУ, АНГЛІЮ ТА ЯПОНІЮ.

МОСКВА 22. І. ПАТ. Член політбюра Кагановуч на політичній конференції компартії Москви й московської округи виголосив промову, присвячену закордонній політиці СРСР. Боротьба за мир, говорив бесідник, була головною справою всієї нашої міжнародньої політики. Серед капіталістичних країв є дві групи, з яких одна не хоче війни, а друга, до якої належать краї, що вважають себе покривдженими у світовій війні, хоче зброїтися. Ми не хочемо антагонізмів зі зброєю в руці. Німецький фашизм виявив стільки шовінізму, що є безпосередньою небезпекою для Франції та Польщі. Коли німецький уряд хоче устійнити анальогію відносин до тих, які були перед побідою фашизму, вирікаючися переслідувань супроти нас, то наш уряд готов висловити на це згоду. Та наші взаємини з Німеччиною далі напружені. Ми заявили німецькому урядові, що приняли би радо обітницю континуування рапальської політики, яка виявлювалася би не лише в словах, а теж і в ділах. З Англією наші взаємини далі напружені. Аналізуючи становище англ. консерватистів у відношені до СРСР, можна сказати, що непримиримі консерватисти бажають стати головним інспіратором усіх інтриг проти нас, а навіть війни проти СРСР. Їх інтриги і махінації скінчилися повною невдачею. Рузвельтів уряд зрозумів силу та потугу СРСР. Навязання правильних американсько-більшовицьких взаємин є чинником великої ваги. Правильні взаємини між обома великими державами набирають передовсім значіння з огляду на положення на Дал. Сході. Справою найбільш загостреною є взаємини СРСР із Японією. Бажаємо континувати супроти Японії мирну політику, стараючися заволодіти над собою в найвищій степені, хоч наші почування нарушено. Японці починають поступати надзвичайно ароґантно, передовсім у ділянці сх.-китайської залізниці, та ми кермуємося не почуваннями обурення, а холодною оцінкою положення. Ми поставили справу так: коли хочете заволодіти сх.-китайською залізницею, це викличе поважні конфлікти. Наш уряд висловив готовість продати сх.-китайську залізницю, самособою за відповідну ціну. Переговори навязані. Японці оферували ціну, яка доказує, що хочуть собі з нас. Ми відкинули їх предложення рішуче. Тоді японські мілітаристи стали арештувати наших службовців тієї залізниці. В Японії борються дві групи: група ґенералів із ген. Аракі та друга група, яка розуміє, що Японії далеб дуже важко боротися з таким сильним противником, як СРСР. Радянський Союз це не колишня царська Росія з 1904 р. На Дал. Сході мусимо сподіватися кожної хвилини нападу. Тому з року на рік скріплюємо нашу мілітарну силу, а наша армія є нині між першими арміями світа.

Лявіна засипала вояків.

МІНХЕН, 22. І. ПАТ. Підчас військових вправ у Венґевальм біля Альгав зісунулася величезна лявіна та засипала вояків райхсверу. Два вояки згинули. На баварсько-австрійському кордоні було кілька випадків засипання лявінами.

Молитви за відвернення небезпек у Сарщині.

ШТРАСБУРҐ. 21. І. ПАТ. „Штр. Найсте Нахріхтен" повідомляють, що в усіх католицьких церквах сарської округи, відправляють увесь тиждень на зарядження церковної влади молитви за „відвернення великих небезпек, які загрожують католицькій вірі у звязку з теперішніми політичними подіями в Німеччині".

Якщо знаєте, що „Просвіта" пригортає до себе інші наші установи, то знайте і про свій обовязок супроти „Просвіти"!

Львівський маґістрат і свято Йордану.

Пишуть нам з міста:

В пятницю 19. січня ц. р., в день свята Йордану, в тому самому часі, коли на Маріинській площі у Львові представники влади брали офіційну участь у водосвятті, — львівський маґістрат вислав робітників на Старе Знесіння, щоби зрубали лід під будову майбутньої дороги, не вважаючи на те, що в тім часі в недалекій церкві правиться Служба Божа. Праця та ані конечна, ані пильна, всеж таки з незнаних нам ближче причин маґістрат постановив її перевести в часі свячення води і Служби Божої.

В імені українського громадянства Знесіння і Народної Орґанізації Українців м. Львова гром. Аґатон Добрянський інтервеніював і зложив протест у цій справі і в комітеті дільниці, і в секретаріяті президії маґістрату. Комісаріят дільниці заслонився маґістратом, бо, мовляв, виконує тільки його виразне доручення, а секретар президії маґістрату — після порозуміння з самою президією — визнав ці роботи за конечні і заявив, що протесту не прийме і роботи не застановить.

Знаємо з досвіду, що супроти Знесіння, в якому живе ок. 40 прц. українського населення, яке є власником ок. 75 прц. усієї нерухомости Знесіння, львівський маґістрат веде виїмкову політику і від часу прилучення Знесіння до Львова неначе би з повною свідомістю старається дразнити національно-релігійні почування нашого населення. Доказом того хочби факт, що дуже примітивно зроблений хідник до церкви будовано майже виключно в українські свята з поминенням будних днів.

Запитуємо отсим львівське Воєвідство, якому маґістрат підпорядкований, чому панове з маґістрату не шанують греко-кат. свят? Думаємо, що в цій справі поставить відповідний запит Клюб Українських Радних на найближчому засіданні міської ради.

НОВИНКИ

— **Робітня футер Юліяна Глушевського, Львів, вул. Коперника 16, II. пов. Тел. 54-46.**

— **Магазин постелі Р. Джала,** Львів, Хорущина 5, поручає: ковдри, матраци по найдешевших цінах. Переробляє ковдри по 5 золотих, матраци по 7 зол. 524 36-100

— **В сьогоднішньому числі** долучуємо складанки П. К. О. Просимо вирівнувати залеглости і присилати передплату.

— **Конфіската „Діла".** Понеділкове „Діло" (ч. 17) підпало конфіскаті за кілька кінцевих речень у статті **„Невже поправа помилок?"** Конфіската та прийшла пізно в ночі, тому наші Вп. Передплатники дістали те число „Діла" з великим опізненням. Це вже 3-я конфіската нашого органу в цьому році.

— **До греко-католицького духовенства стрийського протопресвитерату.** Повітовий Комітет Праці у Стрию, що розіслав був свого часу греко-катол. священикам Стрийщини квестіонар у справі селянського університету, просить цією дорогою всіх священиків, щоби надсилали виповнені квестіонарі до 15. лютого 1934 р. на руки о. О. Савицького, Стрий, вул. Зелена 27.

— **Свято Йордану й українське громадянство.** Пишуть нам з кругів львівських громадян: Від часу, як влада розвязала Український Пласт, з порядком підчас Свята Йордану на львівському ринку чимраз гірше. А вже найгірше виглядало цього року! Відсутність впорядчиків довела до того, що треба було просто геройських зусиль, аби втриматись на своєму місці і могти поступати за владикою у процесійному поході. Не диво, що багато громадян воліло не наражувати свого здоровля і своїх нервів та приглядалося святові і походові з боку, що в свою чергу відбилось на повазі й величі нашого свята. Крайня пора покінчити з тим безладдям! У найближчому році треба попросити на впорядчиків свята чи то Лугову Організацію, яка до того найкраще надається, чи евент. ремісничу молодь. І тільки тоді можна буде апелювати до всіх кругів нашого громадянства, аби взяли масову участь не тільки у святі, але й у процесійному поході. І тільки під проводом добрих впорядчиків свято Йордану на львів. ринку стане справжньою релігійно-національною манифестацією українського Львова!

— **Україніка.** В грудневому числі „Славонік Ревю" (Льондон) поміщена довша стаття (наукова розвідка) про Радянську Україну, якої автором є І. Мазепа. Праця написана незвичайно річево і дає точний перегляд радянської політики на Україні, відколи Україна попала в склад Рад. Союзу. В англійському науковому світі стрінулася стаття з признанням. — (Укбюро Льондон).

— **Поминальне богослуження.** В перші роковини смерти бл. п. Дениса Кульчицького, емер. учителя в Яворові, відбудеться в четвер 25. ц. м. в год. 9. рано поминальне богослуження в храмі св. Петра й Павла у Львові, на яке запрошують свояків і приятелів Покійника дружина і діти.

— **Зріст безробіття в Польщі.** Державний уряд посередництва зареєстрував мин. тижня 14.000 нових робітників і умових службовців, звільнених з праці. Доказ, що безробіття зростає у швидкому темпі. Щодень прибуває понад 2.000 безробітних. Взагалі в останньому тижні було зареєстрованих 368.630 безробітних. В січні мин. року було зареєстрованих безробітних тільки 257.000

— **На що не вільно полювати.** Міністер рільництва на основі відповідної постанови польського закону уневажнив розпорядок, що дозволяв полювати на серни-кози, самиці оленя і даніеля та бажанти-кури. Тому не вільно на згадану звірину і птаки полювати від 16. січня н. р.

— **Хто виграв на льотерії.** В тринацятім дні тягнення 28. держ. льотерії впали виграні на такі числа: 50.000 зол. на ч. 130689. 20.000 зол. на ч. 87454. 10.000 зол. на ч. 163117 72679. 5.000 зол. на ч. 135746 167385. 2.000 зол. на ч. 135746 167385. 2.000 зол. на ч. 4029 31314 31860 36691 56760 59057 82728 87581 106242 106567 115910 128061 133540 143435 153068 159556. 2.000 зол. на ч. 10825 16637 36460 56967 59671 70877 77619 78879 94810 100506 105300 112367 122493 123890 126135 150175. 1.000 зол. на ч. 6007 18269 25364 27063 29119 32091 46318 50798 52644 54597 56218 58725 70215 72112 74052 75008 76210 84408 84552 94108 97618 108922 116712 118188 124441 138357 141835 160085 164105 167619 168928 1532 7421 12776 22437 25281 32036 39400 42073 51243 54312 60287 70108 76490 81212 81834 83709 83752 112699 113779 120747 127566 127660 129188 131511 132131 136569 156670 162316.

— **За кольпортажу нелеґальних летючок.** Перед трибуналом присяжних суддів у Львові станув 26-літний Михайло Баран з Любіня Вел. пов. Городок, якому закидують кольпортажу „Сурми" та інших нелеґальних летючок, з крім того, що як диригент читальняного хору учив співати пісню про Біласа і Данилишина. Обвинувачений випирається всякої вини.

— **Смерть від скаженини.** До львівського шпиталю привезли зі Скнилова муляря Володислава Модрецького з проявами скаженини. Перед кількома місяцями покусав його скажений пес, наслідком чого він зголосився у лікаря і почав брати відповідні інекції. Однак згодом він перервав лікування, думаючи, що вже здоров. Свою легкодушність переплатив життям. Він захорів недавно на скаженину і перевезений до шпиталю помер.

— **Львівська хроніка.** Зі склепу Л. Брутера при вул. Жовківській вкрадено більшу скількість шкір загальної вартости 7.000 зол. — Арештовано В. Мітрашевського, що займався сутенерством і знущався над реєстрованими дівчатами.

— **Краєва хроніка.** У Дрогобичі в тартаку Розенберга повстала з тартакової льокомотиви пожежа. Згоріла вся галя. Шкоди є на 60.000 зол. — У Завадові біля Яворова посовгнулася при криниці 30-літня Марія Головайко й утонула. Незлужала на епілепсію. — В канцелярії III. державної ґімназії в Станиславові, виключений учень VII. кл. Йосиф Роґаля побив проф. С., уважаючи його своїм кривдником. Томущо Роґаля проявляв умову недугу, мають відставити його на Кульпарків. — На полі коло Чишск пов. Львів замерз 48-літній жебрак Йосиф Буздиган із Ганчар.

— **Свято „трьох Л"** влаштували комуністи у Варшаві. „Л" це початкова буква назвищ Леніна, Лібкнехта і Рожі Люксембурґ. У звязку з тим кількасот осіб пробувало демонструвати на вулицях, розкидуючи летючки за ґенеральним страйком. Поліція зліквідувала демонстрацію, арештуючи біля сотні осіб.

— **Вбитий льокаєм.** В Сараєві вбито 70-літнього польського аристократа гр. Дзедушицького, що жив у Боснії від 50 літ. Найшли його в мешканні мертвим. Поліція ствердила, що старця вдусив підчас сну його льокай, 25-літній Громо. Душогуба, що був довший час без заняття, приняв небіжчик з милосердя на службу.

— **Справлення помилки.** У статті „Роковини пресової лугової конференції" вкралася на 3. стор. „Діла" у 13. рядку з гори прикра помилка: замісць „більш як 1.200 лугових пописів на провінції та більше як 4.000 членів" має бути: **„більш як 200 лугових пописів на провінції та більше як 14.000 членів".**

Ми поборемо все лихоліття освітою. Дар для „Просвіти" скріпить освіту. Без „Просвіти" нема освіти.

З нових видань.

Плятон Лушпинський: ЕСТЕТИЧНА АНАЛІЗА ПОЕТИЧНИХ ТВОРІВ. Львів, 1933. Бібліотека „Української Школи" ч. 2. Ст. 40.

Серед нашої критичної літератури ця розвідка досі рідка поява, один із тих білих круків, що пропадають серед хмари чорних. Досі майже всі наші літературні журнали, не кажучи вже про часописи, мають критиків літературних творів, для яких ті прикмети твору, що рішають у першій мірі про його вартість себто про дані, що він лишиться у літературі — стоять на останньому місці.

Автор цього звязкого нарису пригадує ще раз і пробує розяснити деякі основні критерії для оцінки поезії, якої вартість не покривається із критеріями правди ані моралі. Поетична правда, поетична краса і етичний елемент у поезії належать до зовсім іншої царини, ніж ті ідеї, якими користуємось у практичному житті. „Справжня поезія не може мати практичних цілей — етичної, політичної або соціяльної натури, бо поет не є на те, щоби робити пропаганду. Поет звертається до інтуїтивних сил нашої душі, до фантазії, чуття, колиж він піддається тенденції, то виходить поза межі естетики, значить поезії. Чому? При читанні поетичного твору не покидає нас, подібно як при оглядинні статуї, свідомість того, що це лиш перетворення дійсности, що це ілюзія. Поезія це не дійсність, це образ життя і ми радо піддаємося ілюзії, бо в цей спосіб заспокоюємо свій голод життя. Колиж поет перемінюється у провідника або пропагатора, то силоміць вириває нас із світа ілюзії, світа естетичного до практичного життя, значить перестає бути правдивим поетом".

З цим нелегко на перший погляд погодитись, бо питання естетики не лекші для тих, що ними ніколи не цікавились, як питання медицини, фізики або фільософії. Автор наводить неодин цікавий приклад із нашої літератури та всесвітньої і неодну думку мусить тільки мимоходом кинути, щоб перейти до другої та третьої, заохочуючи читача передумати їх самому. Ясність, простота і велика ерудиція П. Лушпинського, добре відома тільки невеличкому гуртові його приватних знайомих, склалась на книжечку, яка може тільки викликати жаль, чому такий автор так рідко озивається. Не тільки вчителі, що мусять пояснювати учням красу поетичних творів, але і критики-добровольці можуть скористати з неодної думки, що може приневолити їх до перевірки своїх надто симплістичних поглядів.

м. р.

Проф. Альфонс Концiонатор: Кінець світу, предсказаний Преч. Д. Марією з Ля Салет (La Salette). За дозволом автора переклав з німецького о. Петро Дзедзик. Львів 1933. Сторін 100, 8°, ціна 1 зол.

Страшні катаклізми, що їх від низки літ переживає людство,— від світової війни та її наслідків почінаючи, на елементарних катастрофах нинішніх днів (вибухи вульканів, землетруси, повені, буревії) кінчаючи, — спонукали деяких католицьких учених заговорити про кінець світу. Взявся до цього між іншими славний популяризатор катол. науки о. Франц Шпіраго. А одна з його праць — це: „La Salette und die nächste Zukunft". В тій то книжці наводить нам о. Шпіраго (скритий під псевдонімом „проф. Альфонс Концiонатор") одно видіння, яке мали 1846 р. сільські пастушки Максимін Жіро і Мел. Кальва на горі, в полудн.-французькому селі Ля Салет. Тим сільським дітям обявилася була Пр. Д. М. і предсказала будучі події, особливо події, які попереджуватимуть кінець світу. При тім дуже виразно наказала дітям передати поважну пересторогу грішному світові, щоби він поправився... Щоби люди чинили покуту і тим способом злагіднили гнів Божий.

Таким чином те приватне обявлення Пр. Д. Марії в Ля Салет є важним післанництвом Божого Провидіння, — післанництвом, що має на ціли завернути заблуканих дітей землі з дороги мамони на дорогу спасення. Аби виказати, що ця осторога оправдана, і з другої сторони, що згадані діти не могли тих предсказань вигадати, долучує о. Шпіраго віщування ріжних католицьких ясновидців, що мали дар від Бога предсказувати будучі події. А ці віщування, хоч висказані нераз на цілі століття перед обявленням у Ля Салет, вповні з ним годяться. Через те книжка о. Шпіраґа є незвичайно цікава, — просто сензаційна.

І добре зробив о. Дзедзик, що її переклав на українську мову. Бо широкому загалові українського громадянства дав першу того роду книжку, написану з католицького становища. Всім вона потрібна і для всіх доступна. Духовенство потребує її і для свого знання і для своєї душпастирської праці; **особливо для поборювання сектантів** віддасть ця книжка душпастиреві великі прислуги. Бо сектанти теж „учать" про кінець світу, але вчать еретично. І тій то еретичній науці про кінець світу, треба протиставити науку Католицької Церкви, — а вона виложена досить подрібно у тій саме книжці. І знаю позитивно, що деякі наші священики вже це роблять із добрим успіхом. Напр. недавно явився в канцелярії Митр. Консисторії один священик, котрий, беручи книжки „Про кінець світу", зазначив, що вони є саме дуже добрим засобом до поборювання сектанства.

З того приводу є дуже важною річю, щоби поширити цю працю поміж нашими сільськими та міськими парохіянами, аби їх тим способом зробити відпорнішими супроти „таємних наук" ложновірців. І з тою то метою, — в ціли спопуляризування тієї книжки, дали їй таку низьку, сказатиб: просто рекордово-низьку ціну, — ціну майже трикратно нижчу, ніж її дав о. Шпіраго такій самій своїй книжці.

Стиль перекладу легкий і принадний. Мова чиста, літературна. Книжка дуже дбайливо видана.

о. д-р Омелян Стасюк.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Весняний день у січні.

День, як день. Світить сонце, на вулицях валяються останки брудного снігу, з дахів капотить. Нібн весна... Та не тільки нібн. Бо напевно прийдуть ще сніговії, морози, а весна хоч і прийде, але ще не зараз.

Ще земля не готова стрінути її, радуватися нею і використати як слід.

День як день. На вулицях буденний гамір, на ринку буденний торг, а в нас буденні турботи.

Ні думки в нікого про те, що це за день, яке його число... А хоч і в когось прокинеться згадка, то тільки на малу хвилинку, бо нема часу на згадки, бо життя кричить займатися тільки ним.

Нині — 22. січня!

Пятнацять літ тому був також 22. січня. І сонце тоді світило і здавалося: весна! Але потім насунули хмари, нахлинула сніговія і морози потиснули жорстокі.

Всеж таки той день, той великий, незабутній день...

В Києві, тисячлітній і довічній столиці України — Свято Злуки. Дзвони з усіх дзвіниць, фанфари на всі сторони світа, Софійська Площа виповнена вщерть народом, а окличники проголошують:

„Відомо чинимо всім загалом і кожному з окрема, що від нині по вічні віки..."

А далі про рідні сестри, які цього великого незабутнього дня після давної розлуки впали собі в обійми.

Того дня ніхто ніколи з історії вже не виможе, ніхто не заперечить. Він був, є і буде доки вір на небі, доки сонця світу.

А всеж таки...

Актор Микола Садовський на сивій кобилі, в гетьманськім одязі, витягненім з театральної ґардероби — ґенеральний впорядчик свята. Так нібн гетьманство це був тільки далекий симпатично-романтичний спомин, а не жива дійсність зперед кількох днів!

Цікаво, як на це дивився Трудовий Конґрес своїм більшовицьким зизом!

А потім...

Стотисячна товпа, повна незмірної радости, повна національної гордости, повна почуття сили і повна великих та оправданих надій на будуче, набирає воздуху в груди і цілому світові катеґорично заявляє:

„Як умру, то поховайте мене на могилі!"

Мені здається, що якби серед якоїсь групи була вирвалася імпровізація: „Ми кожного між очі кулаком, хто схоче нам забрати наше", а бодай часть товпи підхопилаб цю імпровізацію, то хто зна як виглядалиб найближчі дні січня 1919 року.

А так за пару днів — Крути, а ще за пару — евакуація Києва...

Казав Тичина, а я це вже кілька разів повторяв: „Революції ніякими гарматами без музики не встановити".

А ще тяжче похоронною піснею, хочби до слів самого Шевченка.

Галактіон Чіпка.

З кіна.

ФІЛЬМОВИЙ ПРОМИСЛ І РУЗВЕЛЬТ.

Американські часописи багато пишуть про цілу баталію, яку вів донедавна уряд Рузвельта з фільмовим світом Голівуду. Президент, бажаючи втягнути фільмовий промисл у цілу машину господарської політики, рішив зладити для фільмової бранжі окремий кодекс, що мав би нормувати відносини між продуцентами й акторами. Найважнішими справами, яких торкався фільмовий кодекс, була інституція т. зв. фільмового плягіяту й означеної тарифи, згідно з якою власники виробництв мали платити артистам і статистам за їхні виступи. В першому випадку йшло про забезпечення права авторства якогось виробництва на сфільмування одного сценарія, сюжету чи теми, а завдяки постійній тарифі ґаж не хотів Рузвельт допустити до величезних сум, які платили фільмові підприємці славним акторам, вириваючи собі їх взаїмно з рук, а суми ці далеко перевищали платню президента.

Але тут стрінувся американський уряд зі сильним спротивом акторів і статистів, що рішуче заявилися проти обмежування їхніх зарібків якоюсь тарифою. Ціле Голівуд зароїлося від безнастанних віч, демонстрацій, до Вашингтону стали напливати сотні протестів, а провідник „тої опозиції" славний комік, Едді Кантор, закинув Рузвельтові, що він мабуть не хоче допустити до того, щоби славні актори брали більші ґажі від самого президента. Може бути президент певний, — говорив Кантор на одному вічу — що кожний актор радше згодиться обняти посаду президента, і чотири чи вісім років брати його платню а відтак досмертну емеритуру, ніж збогачуватися тимчасовими „дуже високими", гонорарами, бо вистане, щоби зірка такого славного актора стала меркнути, а заразже його слава йде в забуття і густо часто славний колись актор попадає в крайні злидні.

Справді заходи невдоволених артистів мали успіх. Не помогла навіть поміч продуцентів, які незвичайно підтримували почин уряду в тому напрямі, бо для них така тарифа була корисна. Припис про постійну тарифу платень не ввійшов до фільмового кодексу, який недавно проголошено. Одначе назначено комісію, що має точно прослідити це питання, бо в рямці того загального закону ввійдуть ще дальші подрібні приписи для фільмового промислу.

Як бачимо, актори виграли.

ДОРОГОЮ ЗЛОЧИНУ ДО... ФІЛЬМОВОЇ СЛАВИ.

Яких заходів уживають актори, жадні фільмової слави, показує така історія:

Одного разу вбігла до кабінету славного фільмового режисера, Кінґа Відора, якась молода жінка й давай плести йому теревені про свою любов до його. Він спершу збував це жартами, але коли „заведена" любка загрозила, що застрілить його і себе, пригорнув її до себе та став лагідно втихомирювати. Нараз двері відчинилися й до середини вбіг якийсь добродій. Він зчинив миттю пекло, бо, мовляв, режисер зводить його жінку. За те, що вони затримають цей скандал у тайні, зажадали обоє, щоби режисер визначив жінці головну ролю у першій великій фільмі. Режисер очевидно відмовив. Було би певно дійшло до бійки, якби не поміч репотера одного американського часопису, що в той час переводив розмову з Нормою Шірер, і який став в обороні режисера. Миттю збіглися актори й тоді виявилося, що нещасне подружжя зовсім не є ніяким подружжям, а звичайнісінькою собі парою статистів. У висліді тої події „невірна жінка" помандрувала на 6 місяців до вязниці, а її „мужа" заанґажувало якесь виробництво, бо він незвичайно реально відограв ролю зрадженого чоловіка.

Кажуть, що такі історії в Америці на денному порядку.

СЕНЗАЦІЯ У ФІЛЬМІ.

Криміналістика, сензація, несамовитість — це теми, на яких основані фільми мають великий успіх. Воно ясне: публика глядає нині за сензацією, емоцією, за чимось таким, що зуміло би глядача заінтригувати. Одначе такі фільми незвичайно дорогі й мало з них до нас доходить, бо три чи чотири такі фільми на Львів протягом цілого року — це чи не замало! Правда, так „Франкенштайн", „Кінґ-Конґ", „Князь Дракуля" та „Д-р Джекиль і Мр. Гайд" певно назавсіди залишаться у памяті глядачів.

Ще може найкращим родом такої фільми є легко сензаційні, не надто проймаючі, образи подекуди з гумористичною закраскою. Представниками такої фільми в Америці є Даґляс Фербенкс, Карло Альдіні, жінка Бебе Даніельс, а в Европі німець Гарі Піль. Правда, Фербенкс тепер розмірно дуже рідко виступає, бо на думку режисерів його голос мало підходить до звукової стяжки, одначе має він багато прихильників, що бажали би його по довшій перерві побачити. „Новітній Робінзон" може за мало „денервував", зате фільма „У погоні за місяцем", яку небавком побачимо, напевно вдоволить публику.

У німецькій „Уфі" Гарі Піль працює далі. Вже довший час не було того виїмкового талановитого актора-акробата на львівських екранах. Такі фільми як „Цирк Беллі", „Паніка", „В погоні за чорною маскою" — лишаться тільки спомином. Найновішою фільмою Піля є „Невидний йде містом!", де той любитель пригоди, як упевняє німецька фільмова преса, з

був собі небувале досі признання. Вона вже покінчена і небаром йтиме на екранах Німеччини. Чи побачимо її ми, залежить від розвою політичних взаємин Польщі й Німеччини.

Окремим родом сензаційної фільми є ковбойські образи. Цікава річ, що досі вони не перевелися, хоч стільки їх уже випродуковано. Хибою такої фільми є дуже замітна анальоґія сюжетів і тем сценарів. Одначе багато осіб любить оглядати ковбойські перегони, подивляти американських їздців та напади ухарактеризованих індіян. Того рода актори, що Том Мікс, Том Кін, Кен Мейнард, Віллям Десмонд і Джордж О'Браєн не перестають бути любимцями публики.

I. Т—ук.

Дописи.

Рава Руська.

Нужда нашого села. Від пів року виходить у нас санаційна газетка п. з. „Ехо Равске". В найновішому числі тої газетки поміщена стаття д-ра Гутманової з нагоди „Тижня боротьби з туберкульозою", в якій авторка в досадних словах малює нужду на селі. Каже: Ми лікарі стаємо безрадні. Доораджуємо гігенічно жити, добре відживлюватися, коли в одній кімнаті мешкає 10 осіб, а старші ходять до двора на роботу за 50 сот. денно без харчів. А їжа їх пожива — пісні картофлі й огірки, які їдять рано в 3-ій, як ідуть на роботу і 9-ій вечором, як з неї вертають". І дійсно наш повіт цілих пять літ був тереном війни. Села в більшости були зовсім знищені, а коли настав мир, відшкодування не дістали ніякого. І тепер увихаються по наших селах тільки екзекутори, які забирають людям усе, що тільки впаде в їх руки.

Звіт організації „Стшельца". З цілої низки дописів зі сіл довідуємося з тої ж газетки, що організація „Стшельца" поступає вперід, головно по кольоніях, очевидно при підтримці влади. Скрізь удаджують сходини, грошеві збірки, драматичні вистави, коли українським товариствам відмовляє у нас влада дуже часто дозволів. В Корчеві, читаємо, ходили стшельци з колядою, коли ще в нашій памяти є, як поліція арештувала наших колядників і аж наші посли мусіли інтервеніювати. Чит. „Просвіти" там розвязана, і тепер на кошт громади поставлений великий „Стшелецкі Дом Людови."

Для кого працює агроном Повіт. Виділу. В Тяглеві на кольонії відбувся курс домашнього господарства стараннями „Тов. Рольнічего" чи пак агронома, оплачуваного Повітовим Виділом. І тут знову рефлексія. Минулого року філія „Сільського Господаря" повносила подання до громад, щоби до своїх буджетів вставили датки на удержання повіт. агронома. Майже всі громади пішли за покликом філії і преліміновали на ту ціль по 50—100 золотих. Виділ Повітовий чи пак Староство всі ті позиції з буджетів повичеркало, мотивуючи тим, що в повіті є вже повітовий агроном. І от бачимо: того повітового агронома цікавлять лиш польські кольонії в повіті, до яких виїзджає що неділі, де уладжує відчити, курси і роздає рільничі машини, насіння тощо.

(К.)

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

О. Д. Пристай: З ТРУСКАВЦЯ У СВІТ ХМАРОДЕРІВ. Спомини з минулого й сучасного. Під редакцією д-ра Л. Мидловського. I. том. Львів-Ню-Йорк, 1933. Накладом власним. Стор. 252. Форм. 8-о.

Микола Чеботарів: НЕВДАЛА РЕГАБІЛІТАЦІЯ СУЩКА-УБІЙНИКА. (З приводу книжки Романа Сушка: „Хто вбив полковника Отмарштейна") Ч. 1. Видавництво „Правда". Варшава, 1933. Стор. 88. Форм. 8-о.

ЖУРНАЛИ.

КООПЕРАТИВНА РЕСПУБЛИКА, економічно-суспільний місячник. Січень 1934. Зміст: Ю. Павликовський: На профілях етапів кооперативної думки і чину. На окраю днів. Ів. Ольховий: Валюта. К. Коберський: Про борги в міській споживчій кооперації. П. Панченко: Між кооперативною теорією й практикою. А. Жук: До ювілею Ревізійного Союзу Українських Кооператив. Господарська хроніка. Серед книг.

ВІСТИ МУЗЕЮ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ. Прага, ч. 4. січень 1934.

ЖІНОЧА ДОЛЯ, часопис для українського жіноцтва, Коломия 15. січня 1934. ч. 2. з безплатним додатком „Для сільського жіноцтва".

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр.

Вівторок, 23. I. год. 7·30 веч. „Івар Крюгер".

Середа, 24. I. год. 7·30 веч. „Івар Крюгер".

Театр Ріжнородностей.

Вівторок, 23. I. год. 7·30 веч. „Но, но, Нането".

Середа, 24. I. год. 7·30 веч. „Но, но, Нането".

Кіна.

АДРІЯ: „Буфальо Біл".

АПОЛЬО: „Перед натурою" (чеський звуковик з пісоньками Е. Ф. Бурїана).

АТЛЯНТИК: „Гріх одної ночі".

ВАНДА: „Братерство народів".

КАСІНО: „А. Л. 14 затонув".

КОЛІСЕЙ: „Божевільна вдовичка" та „Фукс у бігу".

КОПЕРНИК: „Шибеник з Еспанії".

МАРУСЕНЬКА: „Шибеник з Еспанії".

МІРАЖ: „Дика дівчина" (Клара Боє).

МУЗА: „Серце велитня".

ПАЛЯС: „Велика княжна Олександра (з Ерікою та Шлезаком).

ПАН: „Дочка полку" (Анні Ондра) та ревія.

ПАСАЖ: „Сексуальна гігієна".

ХИМЕРА: „Божевільна ніч у Зоо".

СТИЛЕВЕ: „Шпіон у масці" (Ганка Ордонівна) і ревія „Блакитний експрес" зі Ст. Стадниківною.

УТІХА: „Портові ночі" та ревія.

Закордонне радіо.

Вівторок, 23. січня 1934.

Відень (506,8) 17·15 Віольончеля, 19·00 Настроєві образці (музика, спів), **Братислава** (298,8) 17·35 Скрипка, 20·45 Концерт військ. оркестри, **Кошиці** (269,5) 12·30 Концерт, **Прага** (470,2) 15·25 Пісні з супр. лютні, 21.30 Солісти, **Білгород** (437,3) 16·30, 19·00 Пісоньки, **Ковно** (1935) 19·30 Хор, **Рига** (238,5) 17·30 Вес. пісоньки, **Гайльсберг** (291) 23·00 Бетовенові твори, **Кенігсвустергавзен** (1546) 17·25 Романтичні й віденські пісні, **Лянгенберг** (455,9) 16·00 Концерт, 19·00 Оп. музика, **Мінхен** (405,4) Пісні, 19·00 Вес. авдиція, 22·35 Бетовенові твори. **Будапешт** (549,5) 13·30 Саксофон, 22·45 Циг. музика, **Міляно** (368,6) 20·40 „Ля Чітарона" оп. Рачпата. **Рим** (420,8) 16·30 Концерт, 21·00 Опера.

Середа, 24. січня 1924.

Давентрі (1478) 20·55 „Тоска" оп. Пуччіні, **Відень** (506,8) 12·00, 22·15 Концерт, **Прага** (470,2) 17·35 Югосл. музика, 19·35 Концерт, **Кенігсвустергавзен** (1546) 10·10 Солісти (музика, спів), 21·00 VIII Бетовенова симфонія, **Лянгенберг** (455,9) 23·00 Бетовенові твори, **Ляйпціг** (382,2) 20·10 „Директор театру" оп. Моцарта, **Букарешт** (219,6) 18·15 Концерт, 20·45 Спів, **Будапешт** (549,5) 12·05, 13.30, 17·00 Музика, 19·30 „Турандо" оп. Пуччіні, **Рим** (420,8) 13·00 Легка музика, 21·15 Концерт.

Львівське радіо.

Вівторок, 23 січня 1934.

7·00—7·00 Ранішня авдиція, 12·05, 12·33 Джезова орхестра, 12·30 Метеорольоґ. вістки, 15·25 Збіжева біржа, 15·30 Господарські вістки, 15·40 Фрагменти з муз. песи „Трістан і Ізольда" (з грам. плит), 15·40 Куток мови, 16·55 Джез на два фортепяни, 17·25 Пісні, 1·50 Туристичний бюлетень, грамофон, 18·00 „15-ті роковини заг. образуючого шкільництва", 19·03 Повісти Як. Васермана, 19·15 Всячина, 19·25 Фейлетон, 19·30, 19·33 Спортові вістки, 19·55 Сільва рерум, 20·00 Трансм. з Варшави: „Графиня Маріца" оп. Кальмана, дітер. чвертьгодина „Жалісний флірт", 22·30 Танкова музика, 23·05 Танкова музика Дж. Гільтона (грам. плити).

Середа, 24. січня 1934.

7·00—8·00 Ранішня авдиція, тягнення ліпова зол. у кл. льотерії, 12·05 Танкова музика з грам. плит, 12·33 Симфонія „Сюрприз" Гайдна (грам. плита), 15·25 Збіжева біржа, 13·30 Господарські вістки, 15·40 Концерт сучасної музики (фортепян, флет, обой, клярнет, фаґот), 16·10 Для дітей: Що чувати в світі, пісоньки, 16·40 Листи та програми, 16·55 Сальонова музика (грам. плити), 17·20 Мудрці та поети старинної Греції, „Айсхиль", 18·0 Музика з грам. плит, 18·50 Діти мріють про лещата, 19·05 Всячина, грамофон, 19·40, 19·53 Спортові вістки, 19·55 Сільва рерум, 20·00 Славні артисти (грам. плити) 20·40 Театр Ля Скаля в Міляні, Технічна скринька, 21·00 У країні побідних людей, 21.15 Авд. „Найгарніший сон", 22·00 Відчит есперанто „Польські мандрівки", 22·20 Танкова музика, 23·05 Легка музика з грам. плит.

БІРЖА.

ГРОШІ.

У Львові долар у приватних оборотах 5·48 зол.

У Варшаві були такі курси: Льондон 27·80, Париж 34·88, Берлін 210·75, Ціріх 172·22, Амстердам 357·65, Нюйорк кабель 5·56—5·55, Нюйорк чеки 5·54.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 22. 1. масло 2·30, молоко —·19, сметана —·70, яйця 4·70—4·80.

Тенденція на масло сильна, на молоко і сметану удержана, на яйця знижкова.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Читайте „Діло"!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ЦІКАВІ КНИЖКИ

	Ціна	Почтова пересилка
Буреверхи — Емілії Бронте, переклав — М. Рудницький	2·50 зол.	0·50
Маціцький — Альфонса Доде, переклад із французької мови М. Рудницького	3·— зол.	0·50
Між ідеєю і формою — М. Рудницького	3·— зол.	0·50
Блакитна кімната та інші оповідання — Проспера Меріме, із французької мови переклав Василь Софронів	0·95 зол.	0·25
З японського дому — Ст. Левинського	2·— зол.	0·25
Сміх землі — Володимира Островського	1·50 зол.	0·15
Спогади — Евгена Чикаленка Частина I. II. III. Окрема частина по 3 зол.	8·— зол.	0·50
Крізь дим і згар — Мик. Матійва Мельника	0·50 зол.	0·10
Безпутні — Гордія Брасюка	0·50 зол.	0·10
Шевченко й княжна Репніна — Михайла Возняка	1·50 зол.	0·15
Українці і відсіч Відня 1683 р. — д-ра Івана Німчука	1.— зол.	0·15
За Сяном — д-ра Івана Німчука	0·50 зол.	0·10

Замовляти в Адміністрації „Діла", Ринок ч. 10. Належитість надсилати складанками П. К. О. 143·322.

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО".

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошеневі шпальти.

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень	зол. 0·35
1 „ одношпальтовий в тексті і новинках	„ 0·60
„ на першій сторінці	„ 0·80

Дрібні оголошення від слова:

матримоніяльні і приват. кореспонденція по	зол. 0·15
купно, продаж, винаєм і т. п.	„ 0·10
шукаючі праці	„ 0·07

слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка	1/1	зол. 480·—
„ „	1/2	„ 250·—
„ „	1/4	„ 150·—
„ „	1/8	„ 70·—

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів—Ринок 10